

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
dla Miasta i Gminy Okonek na lata 2014-2017**

I Wprowadzenie

Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017 uchwalony został przez Radę Miejską w Okonku uchwałą nr V/12/2014 z dnia 29 grudnia 2014 r. Program został opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego w dniu 23.02.2015 r., poz. 968. Program wszedł w życie 14 dni po jego ogłoszeniu tj. w dniu 10.03.2015 r.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.) Burmistrz zobowiązany jest co dwa lata do sporządzania sprawozdania z realizacji Programu i przedstawienia go Radzie Miejskiej.

W związku z niewywiązaniem się z obowiązku złożenia sprawozdania w 2015 r., dla zachowania pełnej informacji z podjętych działań niniejsze sprawozdanie obejmować będzie okres od dnia 1.01.2014 r. do dnia 10.10.2017 r.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami zakładał realizację następujących celów:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami miasta i gminy Okonek, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego i figurujących w ewidencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

II Realizacja programowych kierunków działań w zakresie opieki nad zabytkami

1. Gminna Ewidencja Zabytków

1.1. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków nieruchomości (GEZ).

W związku ze znaczną ilością zmian w gminnej ewidencji zabytków (11 obiektów zostało wykreślonych z ewidencji zabytków nieruchomości na podstawie zarządzeń Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu oraz zaproponowano 8 nowych obiektów do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków) zaktualizowano gminną ewidencję zabytków. W dniu 29.05.2017 r. pismem ITRiŚ.4120.3.2017 wysłano karty GEZ do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu celem ich uzgodnienia. Dodatkowo po uzupełnieniu informacji przez PKP S.A. w dniu 2.06.2017 r. pismem ITRiŚ.4120.3.1.2017 wysłano 8 dodatkowych kart ewidencyjnych nowych obiektów, również celem ich uzgodnienia. Do dnia dzisiejszego nadal oczekujemy na ich uzgodnienie.

Tab. 1. Obiekty wykreślone z GEZ

lp.	miejsowość	obiekt	Zarządzenie WUOZ w Poznaniu	Zarządzenie z dnia
1	Łomczewo	- stajnia - stodoła	29/WEZ/2014	30.04.2014 r.
2	Brokęcino	Dwór - budynek nr 15/16	34/WEZ/2015	19.06.2015 r.
3	Łędyczek	ul. Złotowska 15	1/WEZ/2016	4.01.2016 r.
4	Węgorzewo	- gorzelnia - stajnia - owczarnia - parnik	7/WEZ/2016	29.01.2016 r.
5	Chwalimie	Budynek 26	10/WEZ/2016	3.02.2016 r.
6	Łomczewo	Budynek 22	6/Pi/WEZ/2016	20.07.2016 r.
7	Okonek	Niepodległości 66	8/Pi/WEZ/2016	23.08.2016 r.

Tab. 2. Obiekty zaproponowane do ujęcia w GEZ

Lp.	miejsowość	ulica	obiekt
1	Lotyń	Dworcowa 14	budynek dworcowy
2	Lotyń	Dworcowa 14	magazyn
3	Okonek	Kolejowa 72	budynek magazynowy
4	Okonek	Kolejowa 74	budynek magazynowy oraz dom
5	Okonek	Kolejowa 76	budynek mieszkalny
6	Okonek	Kolejowa 78	spichlerz
7	Okonek	Kolejowa 82	budynek mieszkalny
8	Okonek	Kolejowa	droga ładunkowa

W okresie sprawozdawczym Rada Miejska uchwaliła 1 miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla dz. ewid. nr 16, ob. geod. Anielin oraz 5 zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Okonku dla ul. Kolejowej, Wodnej (etap I i II), Niepodległości, Cmentarnej i Piastowskiej. W toku procedury przeprowadzono uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, którego wszystkie uwagi zostały uwzględnione w opracowaniach.

Działalność inwestycyjna w Gminie realizowana jest przez wszystkie podmioty niezależnie od form własności w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w odniesieniu do zabytków znajdujących się w wykazie zabytków nieruchomych wyznaczonych do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych (GEZA).

W okresie sprawozdawczym Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu prowadzi postępowanie w sprawie wpisania parku dworskiego w Lotyniu do wojewódzkiego rejestru zabytków, w związku z odkryciem nowego stanowiska archeologicznego nr 54, ob. AZP 27-27/62 – gródek stożkowy datowany na okres późnego średniowiecza XIV-XV wiek.

Po uzyskaniu pełnych danych od Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu w/w stanowisko zostanie wprowadzone do gminnej ewidencji zabytków archeologicznych.

Zgodnie z w/w ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. W szczególności są to:

- a) pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyska,
- c) kurhany,
- d) relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Tab. 3. Gminna ewidencja zabytków archeologicznych obejmuje:

lp.	opis	miejsowość
1	stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków	– Lędyczek - zespół stanowisk archeologicznych – Łomczewo- pojedyncze stanowisko archeologiczne poza zespołem
2	55 zespołów stanowisk archeologicznych,	
3	41 pojedynczych stanowisk archeologicznych poza zespołem,	
4	historyczne układy urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków	- Okonek - Lędyczek

5	strefy ochrony konserwatorskiej	- Brokęcino - Chwalimie
---	---------------------------------	----------------------------

Gminna ewidencja zabytków archeologicznych (GEZA) zawiera:

- karty w postaci wydruku i w wersji elektronicznej w programie Microsoft Office Word,
- zbiorczą mapę w skali 1:25 000 stanowisk archeologicznych i zespołów stanowisk archeologicznych,
- spis stanowisk ujętych w GEZA.

1.3. Inwentaryzacja obiektów tzw. małej architektury (kapliczki, krzyże przydrożne).

Została wykonana ewidencja małej architektury, jednak w dniu realizacji sprawozdania jest w trakcie weryfikacji przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegaturę w Pile razem z gminną ewidencją zabytków.

1.4. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych.

W biuletynie informacji publicznej Urzędu Miejskiego w Okonku funkcjonuje zakładka „Opieka i ochrona zabytków”, która udostępnia wykaz obiektów na terenie Gminy Okonek ujętych w rejestrze zabytków województwa wielkopolskiego oraz „Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Okonek na lata 2014-2017”.

Po zatwierdzeniu gminnej ewidencji zabytków nieruchomych rozpocznie się etap udostępniania kart adresowych zabytków i ich promocji. Eksponowanie zabytków i walorów krajobrazu kulturowego Gminy Okonek będzie realizowane wielopłaszczyznowo.

Pierwszym krokiem zmierzającym do promocji zabytków nieruchomych jest Mobilny przewodnik turystyczny, opracowany przez firmę Fucco Design z Leszna na zlecenie Lokalnej Grupy Działania Krajna Złotowska, która pozyskała na ten cel fundusze unijne. Przewodnik obejmuje wszystkie gminy z powiatu złotowskiego. Z terenu Gminy Okonek wytypowano 3 obiekty – Wieżę Teclawa, kościół w Brokęcinie oraz gródek stożkowy w parku dworskim w Lotyniu.

Docelowo wszyscy zainteresowani będą mogli poprzez specjalnie przygotowaną aplikację pobrać informacje o pierwotnym wyglądzie obiektów wraz z ich historią. W chwili obecnej aplikacja jest w fazie testów.

1.5. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

W okresie sprawozdawczym nie podjęto nowych działań edukacyjnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

1.6. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania.

W zakresie opieki nad zabytkami uwarunkowania prawne określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.). Art. 5. w/w ustawy stanowi, że opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza i polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Zgodnie z art. 71. ust. 1. w zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkownika wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.

Jednostki samorządu terytorialnego, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz wojewódzcy konserwatorzy zabytków na sformalizowanych zasadach mogą udzielać pomocy w finansowaniu prac remontowych, restauracyjnych i robót budowlanych przy zabytku. Pomoc taka udzielana jest na wniosek zainteresowanego – właściciela obiektu. Istnieje możliwość współdziałania różnych organów przy rozpatrywaniu wniosków w tym przedmiocie i przyznawaniu dotacji.

Tworzenie warunków współpracy z właścicielami zabytków dla zapewnienia ich opieki realizowane jest przez bezpośrednie i pisemne kontakty zainteresowanych z Burmistrzem na podstawie uregulowań wewnętrznych, tj. w oparciu o:

- uchwałę Rady Miejskiej w Okonku nr XLII/220/06 z dnia 27.06.2006 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- corocznie uchwalany „Program współpracy Gminy Okonek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”.

Gmina nie ma możliwości pomocy finansowej na opiekę nad zabytkiem należącym do osoby fizycznej, który nie został wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków. Z tych też względów utrudnione jest egzekwowanie wykonania określonych niezbędnych prac przy zabytku. W większości przypadków (stare domy, stodoły, budynki gospodarcze) ulegają procesowi degradacji. Właściciele nie są zainteresowani właściwym eksponowaniem obiektu, a wręcz dążą do ich likwidacji w celu uzyskania terenu pod kolejną zabudowę.

1.7. Poprawa stanu zachowania zabytkowych cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków i figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Na terenie Gminy Okonek znajdują się 3 czynne cmentarze oraz 28 nieczynnych, w tym cmentarzysko kurhanowe w Lędyczku. Wszystkie cmentarze zostały ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków, zgodnie z wykazem przesłanym przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Pile. Dotychczas nie podjęto decyzji, które z cmentarzy zostaną objęte programem rewitalizacji, a które będą stanowić tereny zieleni urządzonej bądź pozostałości po cmentarzyskach z miejscem pamięci lub lapidarium.

III Finansowanie zadań z zakresu ochrony i konserwacji zabytków w latach 2014-2017

1.1. Wewnętrzne źródła finansowania.

Zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków z budżetu Miasta i Gminy Okonek określa Uchwała Nr XLII/220/06 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków z późniejszymi zmianami wprowadzonymi Uchwałą Nr XVIII/130/2008 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 26 lutego 2008 r.

W okresie sprawozdawczym w budżecie Gminy Okonek przeznaczono środki na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich obiektów wpisanych do rejestru zabytków do wykonania zadań na łączną kwotę 191 000,00 zł.

- Brokęcino – 14 000,00 zł – Uchwała Nr LIV/301/2013 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 27 grudnia 2013r. w sprawie udzielenia w 2014 roku dotacji z budżetu Gminy Okonek na dofinansowanie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – „Modernizacja instalacji elektrycznej zabytkowego kościoła w Brokęcinie”,
- Węgorzewo – 30 000,00 zł – Uchwała Nr LIV/302/2013 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 27 grudnia 2013r. w sprawie udzielenia w 2014 roku dotacji z budżetu Gminy Okonek na dofinansowanie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – „Modernizacja dachu zabytkowego Kościoła w Węgorzewie”,
- Okonek – 14 000,00 zł - Uchwała Nr LIV/303/2013 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 27 grudnia 2013r. w sprawie udzielenia w 2014 roku dotacji z budżetu Gminy Okonek na dofinansowanie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – „Modernizacja elementów konstrukcyjnych zabytkowego kościoła w Okonku”,

- Lędyczek – w wysokości 20 000,00 zł – Uchwała Nr LX/334/2014 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie udzielenia w 2014 roku dotacji z budżetu Gminy Okonek na dofinansowanie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – „Modernizacja zabytkowego kościoła parafialnego w Lędyczku”,
- Lotyń – w wysokości 70 000,00 zł – Uchwała Nr V/21/2014 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie udzielenia w 2015 roku dotacji z budżetu Gminy Okonek na dofinansowanie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – „Rekonstrukcja wieży i kruchty zabytkowego kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Lotyniu z 1734 r.”,
- Borucino - w wysokości 7 000,00 zł – Uchwała Nr XIII/71/2015 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie udzielenia w 2015 roku dotacji z budżetu Gminy Okonek na dofinansowanie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – „roboty budowlane przy kościele filialnym p.w. Wniebowzięcia NMP w Borucinie”,
- Glinki Mokre – w wysokości 25 000,00 zł – Uchwała Nr XIX/135/2015 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 28 grudnia 2015 r. w sprawie udzielenia w 2016 roku dotacji z budżetu Gminy Okonek na dofinansowanie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – „prace remontowe i konserwatorskie zabytkowego kościoła parafialnego p.w. MB Królowej Polski w Glinkach Mokrych z 1895 r.”,
- Okonek – w wysokości – 11 000,00 zł – Uchwała Nr XXXI/191/2016 Rady Miejskiej w Okonku z dnia 7 października 2016 r. w sprawie udzielenia w 2016 roku dotacji z budżetu Gminy Okonek na dofinansowanie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – „roboty budowlane zabytkowego kościoła parafialnego p.w. Matki Bożej od Wykupu Niewolników w Okonku”.

1.2. Zewnętrzne źródła finansowania.

Zadania z zakresu ochrony zabytków mogą być wspierane poprzez zewnętrzne źródła dofinansowania udzielane zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami.

Zgodnie z wykazem udzielonych dotacji z budżetu Gminy Okonek na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane w latach 2015-2016 wnioskodawcy pozyskali również dodatkowe środki zewnętrzne:

- Parafia Rzymskokatolicka w Lotyniu na prace konserwatorsko-remontowe wieży i kruchty pozyskała dofinansowanie w wysokości 375 323,00 zł z PROW.
- Parafia Rzymskokatolicka w Lotyniu - koszt wymiany drzwi wejściowych oraz schodów w Glinkach Mokrych całości pokrył prywatny inwestor. Przybliżony koszt dofinansowania wyniósł ok 20 000 zł.

- Parafia Matki Bożej od Wykupu Niewolników w Okonku w 2014 r. ubiegła się o udzielenie 2 dotacji na „Modernizacja elementów konstrukcyjnych zabytkowego kościoła w Okonku” w wysokości 7 000,00 zł oraz „Modernizacja instalacji elektrycznej zabytkowego kościoła w Brokęcinie” w wysokości 5 000,00 zł. Nie posiadamy informacji potwierdzających udzielenie dotacji.

IV Wnioski

1. Łączna wysokość dotacji udzielonych dla wszystkich parafii z Gminy Okonek wyniosła 191 000,00 zł.
2. Radni Rady Miejskiej w Okonku w Uchwałach nr XXXIV/217/2016 i XXXIV/218/2016 z dnia 28 grudnia 2016 r. zapewnili środki na dotacje w łącznej wysokości 36 000,00 zł na wsparcie inwestycji w kościołach w Chwalimiu i Brokęcinie, jednak z uwagi na niezłożenie kompletnych wniosków i dokumentacji umowy o udzielenie dotacji nie zostały zawarte.
3. Uruchomienie mobilnego przewodnika turystycznego wpłynie pozytywnie na rozpowszechnianie wiedzy na temat zabytków w Gminie Okonek oraz ich promocję wśród turystów.
4. Dużą szansą na rozwój turystyki jest nowe stanowisko archeologiczne w Lotyniu. Rewitalizacja terenów zieleni ulegnie wzmocnieniu poprzez pozyskanie środków unijnych uruchomionych na ten cel.
5. Koncentracja zabytków w rejonie Lotynia (kościół w Lotyniu, w Lubnicy, w Glinkach Mokrych, gródek średniowieczny w Lotyniu) oraz Park Owadów w Lubnicy stanowią cenny punkt na mapie turystycznej naszej gminy, w który warto zainwestować.
6. Obecnie trwają prace nad sporządzeniem „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Okonek na lata 2018-2021”, po zatwierdzeniu przez Wielkopolskiego Konserwatora Zabytków planowane jest przedstawienie programu Radzie Miejskiej w Okonku na sesji w grudniu 2017 r. lub w styczniu 2018 r.

Podsumowując realizację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami należy stwierdzić, że problematyka opieki nad zabytkami i ochrony zabytków na terenie Miasta i Gminy Okonek w okresie sprawozdawczym poprawiła się w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego.

Sporządziła:
Marta Sochacka
dnia 10.10.2017 r.

BURMISTRZ OKONKA

Małgorzata Samec